

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
БІОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра зоології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан біологічного факультету
/Гасинець Я.С./
«27» 20/05 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ ТА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ У ЗАКЛАДАХ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Ступінь вищої освіти	Магістр
Рівень вищої освіти	Другий (магістерський)
Галузь знань	A Освіта
Спеціальність	A4 Середня освіта
Предметна спеціальність	A4.05 Середня освіта. (Біологія та здоров'я людини)
Освітньо-професійна програма	Біологія
Статус дисципліни	Обов'язкова
Мова навчання	Українська

Ужгород 2025

Робоча програма навчальної дисципліни ОК 5 «Методика навчання біології та здоров'я людини у закладах загальної середньої освіти» для здобувачів вищої освіти галузі знань А Освіта спеціальності А4 Середня освіта предметної спеціальності А4.05 Середня освіта. Біологія та здоров'я людини освітньо-кваліфікаційної програми Біологія

Розробники: Куруц Н.В., доцент, кандидат біологічних наук, доцент

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри зоології протокол № 14 від « 10 » червня 2025 р.

Завідувач кафедри Федір КУРТЯК

Схвалено науково-методичною комісією біологічного факультету протокол № 8 від « 27 » червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Андрій ГАМОР

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1	1
Кількість модулів –2	Семестр:	
	1	1
	Лекції:	
	20	8
	Практичні (семінарські):	
	16	2
Вид підсумкового контролю: екзамен	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	54	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета вивчення навчальної дисципліни «**Методика навчання біології та здоров'я людини у закладах загальної середньої освіти**» впливає із цілей освітньої-професійної програми підготовки фахівців-біологів вищого навчального закладу і визначається змістом системних знань, умінь, навичок, загальних і предметних, професійно-методичних й педагогічних компетентностей, якими повинен оволодіти магістр щодо засвоєння основ методики навчання біології та здоров'я людини й формуванням фахівців з критичним і креативним мисленням, адаптованим до умов сучасних закладів загальної середньої освіти для успішного здійснення професійної діяльності.

Завданням вивчення дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти, майбутніх біологів безпечного та здоров'язбережувального освітнього середовища, комплексу теоретичних знань, практичної підготовки з використанням інноваційних форм, сучасних методик, методів й засобів, здійснення міжпредметних зв'язків біології та здоров'я людини відповідно до вимог Державного стандарту організації освітнього процесу у сучасних закладах загальної середньої освіти.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загальні науково-теоретичні основи вивчення шкільної біології та здоров'я людини;
- завдання і принципи організації шкільної біологічної освіти на сучасному етапі розвитку нової української школи;
- структуру та зміст чинних навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників з біології та здоров'я людини;
- сучасну систему навчання і виховання в закладах загальної середньої освіти;
- шляхи реалізації завдань навчання і виховання особистості школяра в процесі навчальної, позаурочної та позакласної роботи з біології та здоров'я людини;
- специфіку використання матеріально-технічної бази навчання біології та здоров'я людини.

вміти:

- орієнтуватись в сучасному освітньому просторі;
- аналізувати концепції навчальних програм і змісту різних підручників, навчальних посібників, зокрема, нової української школи, робочих зошитів та інших матеріалів;
- користуватися Державним стандартом, програмами і навчально-методичним комплексом для цілепокладання, аналізу змісту занять, складання річного, тематичного і поурочного планування;
- створювати особистісно-орієнтоване і розвивальне середовище життєдіяльності школяра;
- визначати зміст навчального матеріалу згідно цілей освіти;
- трактувати основні поняття;
- орієнтуватись в різноманітності засобів, методів й форм навчання біології та здоров'я людини, аргументовано підходити до проблеми їх вибору і вміло використовувати їх в навчальному процесі;
- добирати оптимальні засоби навчання;
- конструювати заняття різних типів і видів;
- проводити демонстраційний і лабораторний шкільний експеримент;
- використовувати інноваційні підходи, сучасні педагогічні технології в навчанні біології та здоров'я людини;
- вміти поєднувати класичну методичну школу з інноваційними підходами – інтерактивними, цифровими, дослідницькими та партнерськими методами;

- проводити методичний аналіз готових дидактичних матеріалів, адаптувати і використовувати їх у навчальному процесі;
- створювати та раціонально використовувати навчально-матеріальну базу кабінету біології, здоров'я людини, куточка живої природи, навчально-дослідної земельної ділянки та довкілля;
- аналізувати, узагальнювати та впроваджувати в практику сучасні педагогічні інновації та досвід кращих педагогів;
- критично осмислювати і постійно вдосконалювати свою роботу.

Відповідно до освітньо-професійної програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей як:

Загальні компетентності (ЗК), Фахові компетентності спеціальності (ФК)

ЗК–02. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології в освітній та науковій діяльності.

ЗК–03. Здатність вчитися і бути сучасно освіченим, усвідомлювати і оволодівати можливістю навчання впродовж життя.

ФК–01. Здатність користуватися новітніми досягненнями педагогіки, біології, необхідними для професійної освітньо-наукової діяльності.

ФК–03. Здатність користуватися сучасними інформаційними технологіями та аналізувати інформацію в галузях освіти, біології і на межі предметних галузей.

ФК–04. Здатність застосовувати набуті психолого-педагогічні компетентності, знання сучасних методик і освітніх технологій для формування у здобувачів освіти загальних і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків біології та здоров'я людини відповідно до вимог державного стандарту.

ФК–05. Формувати та підтримувати безпечне та здоров'язбережувальне освітнє середовище. Аналізувати спосіб життя особи, його вплив на здоров'я, розробляти й упроваджувати рекомендації щодо здорового способу життя, оздоровчі програми та відповідні методи у закладах загальної середньої освіти.

В ході реалізації ОК передбачене використання таких форм навчання: лекції, уроки, лабораторні, практичні, семінарські заняття, екскурсії, позаурочні, позакласні, самостійні роботи; методів: традиційних та сучасних, які активізують навчально-пізнавальну діяльність.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни ОК5 «Методика навчання біології та здоров'я людини у закладах загальної середньої освіти» є опанування навчальних дисциплін освітньо-професійної програми (ОПП):

ОК 1	Іноземна мова за професійним спрямуванням
ОК 2	Безпека життєдіяльності, біоетика та біобезпека
ОК 3	Психологія освітньої діяльності
ОК 9	Генетика людини з основами медичної генетики
ВК 3	Методологія науково-педагогічних досліджень у біології

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми «Біологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити компетентності, якими здобувачі вищої освіти мають володіти та такі програмні результати навчання (РН):

Програмні результати навчання (РН)
1. Володіти державною та іноземною мовами на рівні, достатньому для спілкування з професійних питань та презентації результатів власних досліджень.
2. Вміти використовувати бібліотеки, інформаційні бази даних, інтернет ресурси для пошуку, аналізу та порівняння необхідної інформації.
3. Виховати в собі навички Soft skills для забезпечення злагодженої роботи на результат у колективі з урахуванням суспільних, державних і виробничих інтересів.
4. Вміти розв'язувати складні задачі в галузі біології, генерувати та оцінювати ідеї.
5. Здатність аналізувати та оцінювати вплив досягнень біології на розвиток суспільства
6. Вміти аналізувати біологічні явища та процеси на молекулярному, клітинному, організменному, популяційно-видовому та біосферному рівнях з точки зору фундаментальних загальнонаукових знань, а також за використання спеціальних сучасних методів досліджень.
7. Знати описувати й аналізувати принципи структурно-функціональної організації, механізмів регуляції та адаптації організмів до впливу різних чинників, які покладено в основу викладання дисциплін у ЗЗСО .
8. Застосовувати під час проведення досліджень, знання особливостей розвитку сучасної біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових досліджень за спеціалізацією.
12. Вміти використовувати інноваційні підходи для викладу, розв'язання складних задач біології за невизначених умов і вимог у ЗЗСО.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання здобувачів за усі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності, спрямовані на опанування навчального навантаження з освітньої програми: поточні контроль та оцінювання, поетапний, модульний, підсумковий контроль; екзамен, тести, презентації, реферати, проміжкове та підсумкове оцінювання знань відбувається на засадах студентоорієнтованого особистісного підходу з використанням сучасних методик та практик.

Оцінювання знань відбувається згідно з Положенням про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31357>, Положення про порядок та методику проведення семестрових екзаменів і заліків в УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/5952>, з дотриманням норм академічної доброчесності відповідно до Положення про академічну доброчесність в УжНУ <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усне та письмове опитування, тестування знань студентів, виконання реферативних індивідуальних завдань.

Форма модульного контролю: письмова модульна контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Перевірка та оцінювання знань, умінь і практичних навичок здобувачів здійснюються за 100-бальною, ECTS та національною шкалами

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	50	100
10	10	10	10	10		

T1 – Предмет, об’єкт, методи і завдання методики викладання біології та здоров’я людини як галузі педагогічної науки. Цілі та завдання шкільної освіти.

T2 – Заклади загальної середньої освіти (ЗЗСО) та їх характеристика.

T3 – Програмне та навчально-методичне забезпечення її аналіз. Документація.

Зміст та структура підручників.

T4 – Формування і розвиток системи біологічних понять, умінь та навичок.

T5 – Методи та методичні прийоми, засоби навчання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота					Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9	T10	50	100

T6 – Основні організаційні форми навчання.

T7 – Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

T8 – Сучасних освітніх технологій.

T9 – Особливості навчання в закладах різних типів у ЗЗСО.

T10 – Матеріальна база для навчання.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	25
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	5	25
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100
	Модуль 2	
Практичні заняття	5	25
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	5	25
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100
Разом за рік		$\bar{X}$ (M1 і M2)

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінка відмінно (А) виставляється, коли здобувач дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання здобувач застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (В) виставляється здобувачу, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань здобувач застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (С) виставляється здобувачу, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка задовільно (D) виставляється, коли здобувач розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань здобувач припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка задовільно (Е) виставляється, коли здобувач неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань здобувач припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у здобувача.

Оцінка незадовільно (FX) виставляється здобувачу, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий здобувач виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка незадовільно (F) виставляється здобувачу, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий здобувач не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні. За результатами контролю знань здобувачів, дозволяється виставлення екзаменаційної оцінки (без підсумкового іспиту) – «відмінно», «добре», та «задовільно». здобувач має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35 - 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, об'єкт, методи і завдання методики викладання біології та здоров'я людини як галузі педагогічної науки. Цілі та завдання шкільної загальної середньої освіти. Коротка історія методики викладання біології та здоров'я людини.

Об'єкт, предмет та завдання методики навчання біології та здоров'я людини. Реалізація методологічних, світоглядних, теоретичних та практичних завдань шкільної освіти. Структура методики навчання біології та здоров'я людини. Цілі шкільної біологічної освіти та здоров'я людини. Історія проблем методики викладання біології та здоров'я людини. Здійснення виховання у процесі вивчення біології та здоров'я людини. Зв'язок методики навчання біології та здоров'я людини з іншими науками. Методика навчання біології та здоров'я людини у системі професійної підготовки магістра. Методи дослідження у методиці навчання біології та здоров'я людини, їх класифікація.

Тема 2. Заклади загальної середньої освіти (ЗЗСО) та їх характеристика. Загальні закономірності і принципи навчання біології та здоров'я людини. Компетентність, компетентнісний підхід до їх вивчення в ЗЗСО.

Спеціалізовані школи (школи-інтернати), гімназії, ліцеї та інші типи закладів загальної середньої освіти. Закономірності навчання біології: виховуючий і розвивальний характер навчання біології, зумовленість навчання суспільними потребами, залежність ефективності навчального процесу від умов його протікання.

Основні принципи навчання біології: науковості, доступності, наочності, зв'язку теорії з практикою, систематичності, системності, свідомості і активності у навчання, індивідуалізації та диференціації навчання.

Тема 3. Програмне та навчально-методичне забезпечення і їх аналіз. Документація. Зміст та структура шкільної біологічної та здоров'язбережувальної освіти.

Поняття та складові змісту шкільного предмету біології та здоров'я людини. Державний стандарт шкільної освіти й навчальні плани. Принципи конструювання змісту навчальних програм із біології та здоров'я людини. Структура шкільної біології та здоров'я людини. Структура у профільній школі. Компетентнісний підхід до навчання. Наскрізні змістові лінії: «Екологічна безпека та сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність».

Тема 4. Формування і розвиток системи біологічних понять, умінь та навичок учнів під час навчання біології та здоров'я людини.

Поняття як основний елемент знань. Види понять. Система спеціальних і загальнобіологічних понять у шкільній біології та здоров'я людини. Класифікація понять за змістом, за місцем формування в навчальному процесі, за рівнем узагальненості. Особливості формування понять за змістом в різних розділах предмету. Взаємозв'язок елементів знань: фактів, понять, законів, теорій.

Теорія розвитку понять – основа методики навчання біології та здоров'я людини. Взаємозв'язок понять і термінів. Робота з термінами. Класифікація вмінь та навичок, що формуються на уроках біології та здоров'я людини. Особливості формування спеціальних (предметних) вмінь та навичок в основній та старшій школі. Методика формування умінь і навичок на уроках біології та здоров'я людини.

Тема 5. Методи та методичні прийоми, засоби навчання біології та здоров'я людини. Сучасні методи навчання.

Класифікації методів навчання. Особливості методики застосування словесних на наочних методів навчання в основній та старшій школі. Практичні методи навчання біології та здоров'я людини. Класифікація практичних методів навчання.

Особливості проведення лабораторних та практичних робіт в основній та старшій школі. Методика постановки й демонстрування дослідів та експериментів. Вибір методів навчання на уроках біології та здоров'я людини. Єдність методів навчання на уроках біології та здоров'я людини.

Тема 6. Основні організаційні форми навчання біології та здоров'я людини. Вимоги до сучасного уроку. Нестандартні уроки.

Сутність і класифікація форм навчання біології та здоров'я людини. Навчальна, позаурочна та позакласна робота з біології та здоров'я людини. Урок – основна форма навчання біології та здоров'я людини. Класифікаційні підходи до типології уроків біології та здоров'я людини в школі. Загальнодидактичні та методичні вимоги до уроку. Підготовка вчителя до уроку.

Аналіз і самоаналіз уроку біології та здоров'я людини. Типи уроків. Місце уроку в навчальній темі та розділі. Особливості уроку формування вмінь і навичок. Лабораторний практикум на уроках формування вмінь і навичок.

Тема 7. Навчальні заняття з біології та здоров'я людини. Позаурочна та позакласна робота. Форми і методи моніторингу та оцінки ефективності навчального процесу. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів

Система навчальних занять з біології та здоров'я людини. Навчально-практичні заняття з біології та здоров'я людини. Екскурсія як форма навчання. Нетрадиційні уроки. Проведення польових практик в основній та старшій школі.

Тема 8. Використання сучасних освітніх технологій у навчально-виховному процесі під час навчання біології та здоров'я людини

Поняття «педагогічна технологія». Технологія модульного навчання. Ігрові технології. Інтерактивні технології навчання та інші. Мультимедійне навчання. Використання інформаційних технологій, комп'ютера у шкільній біології та здоров'я людини, ТЗН. Особливості використання новітніх освітніх технологій у процесі навчання біології та здоров'я людини.

Сучасні методики, методи й засоби, здійснення міжпредметних зв'язків біології та здоров'я людини відповідно до вимог Державного стандарту організації освітнього процесу у сучасних закладах загальної середньої освіти.

Тема 9. Особливості навчання біології та здоров'я людини в навчальних закладах різних типів. Система самоосвіти вчителя біології та здоров'я людини.

Специфіка змісту, організаційних форм і методів навчання біології та здоров'я людини у спеціалізованих школах-інтернатах, гімназіях, ліцеях та в інших типах закладів загальної середньої освіти. Особливості методики навчання у старших класах рівня стандарту та профільного рівня.

Система роботи вчителя у вечірніх (змінних) школах, у класах (групах) з очною та заочною формами навчання при закладах загальної середньої освіти. Особливості навчання у професійних ліцеях на основі базової загальної середньої освіти. Самоосвіта вчителя біології. Вивчення передового педагогічного досвіду. Науково-методична робота.

Тема 10. Матеріально-технічна база для навчання предмету біологія та здоров'я людини.

Кабінет біології та здоров'я людини. Значення й загальна характеристика матеріальної бази навчання біології та здоров'я людини. Кабінет біології. Обладнання класу-лабораторії, робочих місць учителя та учнів. Зберігання засобів навчання. Навчально-методичний комплект із біології та здоров'я людини. Планування роботи кабінету біології та здоров'я людини. Куточок живої природи, організація та обладнання. Навчально-виховне значення куточка живої природи. Вимоги до куточка живої природи. Шкільна навчально-дослідна земельна ділянка. Навчально-виховне значення шкільної навчально-дослідної ділянки. Типове положення про навчально-дослідну ділянку загальноосвітніх та позашкільних закладів освіти. Вимоги до розміщення. Обов'язки завідувачів.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Форма навчання: денна/заочна				
	Усього	у тому числі			
лекції		практичні (семинарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
1-й семестр					
Модуль 1					
Тема 1. Предмет, об'єкт, методи і завдання методики навчання біології та здоров'я людини як галузі педагогічної науки. Цілі та завдання шкільної освіти.	7/8	2			5/8
Тема 2. Заклади загальної середньої освіти (ЗЗСО) та їх характеристика. Загальні закономірності і принципи навчання біології та здоров'я людини. Компетентність, компетентнісний підхід до їх вивчення в ЗЗСО.	7/10	2/2			5/8
Тема 3. Програмне та навчально-методичне забезпечення і їх аналіз. Документація. Зміст та структура шкільної біологічної й здоров'язбережувальної освіти у ЗЗСО.	13/10	2	4/2		7/8
Тема 4. Формування і розвиток системи понять, умінь та навичок учнів у ЗЗСО під час навчання біології та здоров'я людини.	9/8	2	2		5/8
Тема 5. Методи та методичні прийоми, засоби навчання біології та здоров'я людини. Сучасні методи та їх використання у ЗЗСО.	9/10	2/2	2		5/8
Модульна контрольна робота					
Разом за модуль 1	45/46	10/4	8/2		27/40
Модуль 2.					
Тема 6. Основні організаційні форми навчання біології та здоров'я людини. Вимоги до сучасного уроку. Нестандартні уроки у ЗЗСО.	9/8	2	2		5/8
Тема 7. Навчальні заняття з біології та здоров'я людини. Позаурочна та позакласна робота. Форми і методи моніторингу та оцінки ефективності навчального процесу з біології та здоров'я людини. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів у ЗЗСО.	9/8	2	2		5/8
Тема 8. Використання сучасних освітніх технологій у навчально-виховному процесі під час навчання біології та здоров'я	9/10	2/2	2		5/8

людини у ЗЗСО.					
Тема 9. Особливості навчання біології та здоров'я людини в навчальних закладах різних типів у ЗЗСО. Система самоосвіти вчителя біології.	11/10	2/2	2		7/8
Тема 10. Матеріальна база для навчання предмету біологія та основи здоров'я у ЗЗСО.	7/8	2			5/8
Модульна контрольна робота					
Разом за модуль	45/44	10/4	8		27/40
Разом за семестр	90/90	20/8	16/2		54/80

6.3. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Програмне та навчально-методичне забезпечення її аналіз. Документація у ЗЗСО.	2	2
2	Зміст та структура шкільної біологічної та здоров'язбережувальної освіти у ЗЗСО.	2	
3	Формування і розвиток системи біологічних понять, умінь та навичок учнів у ЗЗСО під час навчання біології та здоров'я людини. Методика проведення уроку за підручником НУШ на тему: «Клітина: «Будова та функції».	2	
4	Методи та методичні прийоми, засоби навчання біології й здоров'я людини. Сучасні методи та їх використання у ЗЗСО. Методика проведення уроку-тренінгу на тему: «Стрес і психологічна рівновага».	2	
	Модульна контрольна робота 1.	2	
5	Основні організаційні форми навчання біології та здоров'я людини. Вимоги до сучасного уроку. Нестандартні уроки у ЗЗСО. Методика проведення уроку з використанням ділових та рольових ігор, моделювання, проблемних ситуацій.	2	
6	Навчальні заняття з біології та здоров'я людини. Позаурочна та позакласна робота. Форми і методи моніторингу та оцінки ефективності навчального процесу з біології та здоров'я людини. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів у ЗЗСО.	2	
7	Використання сучасних освітніх технологій у навчально-виховному процесі під час навчання біології та здоров'я людини у ЗЗСО. Інформаційно-комунікативні технології.	2	
8	Особливості навчання біології та здоров'я людини в навчальних закладах різних типів ЗЗСО. Система самоосвіти вчителя біології.	2	
	Модульна контрольна робота 2.	2	
	Разом	16	2

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Предмет, об'єкт, методи і завдання методики викладання біології та здоров'я людини як галузі педагогічної науки. Цілі та завдання шкільної освіти. Коротка історія методики викладання біології та здоров'я людини.	5	8
2	Заклади загальної середньої освіти (ЗЗСО) та їх характеристика. Загальні закономірності і принципи навчання біології та здоров'я людини. Компетентність, компетентнісний підхід до їх вивчення в ЗЗСО.	5	8
3	Програмне та навчально-методичне забезпечення і їх аналіз. Документація. Зміст та структура шкільної біологічної та здоров'язбережувальної освіти у ЗЗСО.	7	8
4	Формування і розвиток системи біологічних понять, умінь та навичок учнів у ЗЗСО під час навчання біології та здоров'я людини.	5	8
5	Методи та методичні прийоми, засоби навчання біології та здоров'я людини. Сучасні методи та їх використання у ЗЗСО.	5	8
6	Основні організаційні форми навчання біології та здоров'я людини. Вимоги до сучасного уроку. Нестандартні уроки у ЗЗСО.	5	8
7	Навчальні заняття з біології та здоров'я людини. Позаурочна та позакласна робота. Форми і методи моніторингу та оцінки ефективності навчального процесу з біології та здоров'я людини. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю учнів у ЗЗСО.	5	8
8	Використання сучасних освітніх технологій у навчально-виховному процесі під час навчання біології та здоров'я людини у ЗЗСО.	5	8
9	Особливості навчання біології та здоров'я людини в навчальних закладах різних типів ЗЗСО. Система самоосвіти вчителя біології.	7	8
10	Матеріальна база для навчання предмету біологія та здоров'я людини у ЗЗСО.	5	8
	Разом	54	80

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби. Лекційні заняття будуть проходити у вигляді мультимедійних презентацій. У дистанційному режимі також за допомогою програм електронної комунікації Zoom, Meet, електронного навчання в середовищі Moodle, сайт електронного навчання УжНУ, Google Meet. Практичні заняття будуть проходити з використанням презентацій, відео-екскурсій, індивідуальних досліджень тощо.

Обладнання. Живі об'єкти, біологічні моделі, сучасні прилади та устаткування для лабораторних біологічних досліджень. Спеціалізоване програмне забезпечення та комп'ютерні засоби. Персональний комп'ютер, мультимедійний проектор. Обладнані лабораторії факультету. Програмне забезпечення: Платформа Моодл, Microsoft word, Power Point.

Навчально-методичне забезпечення самостійної роботи здійснюється з використанням елементів дистанційного навчання: електронних лекцій, методичних вказівок та завдань. Акцент робиться на особистому саморозвитку, що сприятиме формуванню потреби й готовності до самоосвіти та професійного самовдосконалення протягом життя.

8. ВИКОРИСТАНІ ТА РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основні

1. Артемчук Г.І. Методика організації науково-дослідної роботи. Навчальний посібник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Київ: Форум, 2000. - 270 с.
2. Дяченко-Богун М.М. Методика навчання біології: навчальний посібник. Полтава: Полтавський національний педагогічний університет В. Г. Короленка, 2023. 145 с.
3. Грицай Н. Б. Інноваційні технології навчання біології : навчальний посібник. Рівне «Дока центр», 2016. 184 с.
4. Загальна методика навчання біології: навч. посібник / [І.В. Мороз, А.В. Степанюк, О. Д. Гончар та ін.]; за ред. І. В. Мороза. – К.: Либідь, 2006. – 592 с.
5. Матвеев М.Д. Методика навчання біології: навч. посібник / М.Д. Матвеев, В.А. Колодій, В.І. Соболев. – Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2011. – 287 с.
6. Метод проектів – сучасна педагогічна технологія навчання освітніх закладів різних рівнів / Карбованець О.І., Куруц Н., Голуб Н. та ін.// Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія "Педагогіка. Соціальна робота".– Ужгород: УжНУ, 2008.– Вип. 15.– С. 80-83.
7. Методика навчання біології: навч. посібник / уклад. О.І. Турлай. – Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2009. – 100 с.
8. Методика викладання біологічних дисциплін у профільній школі: навчальний посібник / Н.В. Куруц, О.І. Карбованець, Я.С. Гасинець, Г.М. Коваль, М.В. Кривцова. – Ужгород: УжНУ. - 2023. - 218 с.
9. Методика навчання біології та природознавства: практикум для студ. вищ. пед. навч. закл. біол. спец. / за ред. І. В. Мороза. – К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2010. – 143с.
10. Методика викладання біології: навчально-польовий практикум / за ред. М.В. Гриньової. – Полтава: АСМІ, 2003. – 188 с.
11. Методологія науково-педагогічних досліджень у біології / Н.В. Куруц, О.І. Карбованець, Я.С. Гасинець, Г.М. Коваль, М.В. Кривцова. – Ужгород: ФОП Роман О.І., 2023. - 188 с.
12. Особистісно-орієнтовані технології навчання і виховання у вищих навчальних закладах: колективна монографія /авт.: В. Андрущенко, Н. Дівінська, Б. Корольов, О. Ярошенко [та ін.]; за заг. ред. В. Андрущенко, В. Лугового. – К.: Педагогічна думка, 2008. – 256 с
13. Перетятко В.В. Методика викладання біології: навчально-методичний посібник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» напряму підготовки «Біологія». – Запоріжжя: ЗНУ, 2015. – 98 с.
14. Ярошенко О.Г. Групова навчальна діяльність як сучасна форма організації навчання учнів: навч. метод. посібник /Ярошенко О.Г., Блажко О.А., Ревацька Л.В.; за ред. О.Г. Ярошенко. – Вінниця: ВДПУ, 2004. – 67 с.
15. Шульдик В. І. Курс методики викладання біології в модулях: підруч. для студ., магістрів та молодих вчителів біології. Уманський держ. педагогічний ун-т ім. Павла Тичини. К. : Науковий світ, 2000. 290 с.: URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/381376.pdf
16. Шульдик В. І. Методика навчання біології. Практикум у модулях: навч.- метод. посібник. Умань: АЛІМІ, 2004. 114 с.: URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/706/1/schuldik_2011.pdf.pdf

17. Шулдик В.І. Теорія та методика сучасного уроку біології. Умань: ПП Жовтий, 2013. 287 с.: URL: https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/6789/713/1/schuldic_2013.pdf.pdf Здоров'я людини
18. Ващенко Л.С., Бойченко Т.Є. Основи здоров'я: книга для вчителя. Київ : Генеза, 2005. 240 с.
19. Валецька Р.О. Методика навчання основ здоров'я: підручник / Р. О. Валецька. – Луцьк: ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2010. – 236 с.
20. Дубинка Л., Хмарна А. (2012) Умови формування здоров'язбережувального освітнього простору в Школі сприяння здоров'ю [Текст] // Рідна школа. №7. С. 61-66.
21. Загальні питання методики викладання валеологічних дисциплін: методичний посібник / Г. М. Тимченко, Тимченко А. М. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 64 с.
22. Календарно-тематичне планування з основ здоров'я [Електронний ресурс] .– Режим доступу: http://pervoklassnik.at.ua/load/kalendarneplanuvannja/3_klas/kalendarnotematicheplanuvannjazosnov_zdorov_39_ja_dlja_3_klasu/14-1-0-18 . – Мова: українська.
23. Календарно-тематичне планування з основ здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pervoklassnik.at.ua/load/kalendarneplanuvannja/4_klas/kalendarnotematicheplanuvannja_z_osnov_zdorov_39_ja_dlja_4_klasu/15-1-0-10. – Мова: українська.<http://www.center-uspikh.com.ua>. – Назва з екрану.
24. Міжгалузева комплексна програма «Здоров'я нації». Затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 10 січня 2002 р. №4. - К.: МОЗ України, 2002. 86 с.
25. Основи здорового способу життя: підручник / М.І. Кручаниця, В.В. Кручаниця, К.П. Мелега, О.А., Дуло, Н.В. Розумикова. – Ужгород: ТОВ «РІК-У», 2016. – 264 с.
26. Савченко О.Я., Вашуленко М.С., Бібік Н.М. (2012) Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням К.: Педагогічна думка. - 160 с.
27. Наказ МОН України від 09.12. 2009 р. №_1114 «Про затвердження примірного положення про навчальний кабінет з основ здоров'я загальноосвітніх навчальних закладів».
28. Новікова Т.М. (2006) Здоров'язберігаючі технології у початковій школі [текст] // Початкове навчання та виховання. – 2006, № 2. С.19 - 20.
29. Омельченко С.О. Педагогіка здоров'я: навч. посіб. Слов'янськ. 2009. - 205с.
30. Поступальський Н.Ф. Експедиція в Країну Здоров'я [Текст]: [сценарій] // Позакласний час. – 2012, №17-18. С. 20-21.
31. Сучасні підходи викладання навчального предмета «Основи здоров'я» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journal.osnova.com.ua/download/40-0-16251.pdf>– Мова: українська.
32. Сулима А.С. Методика навчання основ здоров'я, валеології та проведення виховної роботи з формування мотивації до здорового способу життя: тексти лекцій: навчально-методичний посібник для студентів ступеня вищої освіти бакалавр освітньої програми Середня освіта. Здоров'я людини спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини). Вінниця: 2019. - 182с.

Допоміжні

1. Активні форми та методи навчання біології: навч.-метод. посіб. / уклад. К.М. Задорожний.Х.: Основа, 2008. 125 с
2. Барна М.М. Форми навчання біології. Тернопільський держ. педагогічний ін-т. Тернопіль:[б.в.], 1996. 139 с
3. Бартошук І. Здоров'язбережувальні компетентності на уроках основ здоров'я. Здоров'я та фізична культура. 2014, № 22 (310). С. 4–7.
4. Белий В.Я. Питання медицини й гігієни в курсі біології: навч.-метод. посібник. Харків:Основа, 2008. 110 с. (Бібліотека журналу «Біологія»; вип. 8(68)).
5. Бойченко Т.Є. Здоров'язберігаюча компетентність як ключова в освіті України. Основи здоров'я і фізична культура. 2008. № 11–12. С. 6–7.
6. Воронцова Т.В., Пономаренко В.С. Захисти себе від ВІЛ. Тренінги життєвих навичок: методичний посібник для педагога-тренера. Тернопіль: Навчальна книга –

Богдан, 2012. 208 с.

7. Воронцова Т.В., Пономаренко В.С., Симонова К.М., Венжега К.В. Основи здоров'я. 5клас: Методика, тематичний план, тестові завдання для оцінювання навчальних досягнень учнів. Київ: Алатон. 2008. 84с.

8. Голда Д. М. Задачі з генетики та методика їх розв'язування: Посібник для вчителів-біологів та учнів шкіл з поглибленим вивченням біології. Київ: Вирий, 1997. - 72 с.

9. Грицай Н. Б. Методика проведення біологічних екскурсій у природу. Харків : Вид. група «Основа», 2011. - 110 с.

10. Використання ігрових технологій під час вивчення біології К. М. Задорожний. Харків:Основа, 2010. - 141 с.

11. Богданова О. К. Інноваційні підходи до викладання біології : навч.-метод, посібник / О. К.Богданова. Х.: Основа, 2003. - 128 с

12. Кравчик Г. Я., Олійник І. В., Фічка Л.Б., Каспрук О. Д. Нестандартні уроки з біології: Посіб.для вчителя. Навчальна книга – Богдан. - 56 с.

13. Методика викладання біології. Нестандартні форми проведення занять з біології в 6-10-х класах: метод. посібник. Харків: Скорпіон, 2002. - 152 с. (Нестандартні уроки).

14. Методика викладання біології. Нестандартні форми проведення занять з біології в 6-10-х класах: Метод. посібник / В. І. Кузнецова. Харків: Скорпіон, 2002. - 152 с. (Нестандартні уроки).

15. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. Посібник/О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред.. О.І. Пометун. Київ: В-во А.С.К., 2004. - 192 с.

16. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібник /О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За ред.. О.І. Пометун. Київ: В-во А.С.К., 2004. - 192 с.

17. Сучасна біологія для учнів у рольових іграх : навч.-метод, посіб. / уклад. К.М. Задорожний,Т.П. Клименко. Харків: Основа, 2005 -. 94 с.

18. Сучасні методики викладання біології в школі: навч.-метод, посіб. / уклад. К.М. Задорожний. Харків: Основа, 2009. - 176 с. (Бібліотека журналу «Біологія»; вип. 12 (84))

19. Сучасні форми та методи навчання біології / уклад. К.М. Задорожний. Х. : Основа, 2010. - 143 с.

20. М.І. Кручаниця, С.О. Михайлович, Н.В. Розумик / Основи оздоровчого харчування. Навчальний посібник для ВНЗ фізичного виховання і спорту, 2004.

21. Петрик О.І. Зміст освіти з основ здоров'я в початковій та загальноосвітній школі / О. І. Петрик, Р.О. Валецька // Пед. пошук. – 2010. – № 1. – С. 73–75.

22. Формування здорового способу життя. Навчально-методичні рекомендації / Авт. колект. Т. Андріученко, О. Вакуленко, В. Волков, Н. Дзюба, В. Коляда, Н. Комарова, І. Пеша, Н. Тілікіна (кер. авт. колект. О. Вакуленко). Київ: ДУ «Державний інститут сімейної та молодіжної політики», 2018. - 100 с.

23. Формування навичок здорового способу життя у дітей і підлітків: За проектом «Діалог»: Навч.-метод. посіб./ О.В. Вінда, О.П. Коструб, І.Г.Сомова [та ін.]. 3-тє вид., К., 2004.

Нормативні документи

1. Основи здоров'я: програма для загальноосвітніх навчальних закладів. 5–9 класи. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2013. 48 с. (Затверджено наказом МОН молоді та спорту України від 06.06.2012 №664).

2. Біологія і екологія: нові навчальні програми для 10–11 класів закладів загальної середньої освіти (рівень стандарту, профільний рівень). Київ, 2018. С. 5–100.

3. Біологія. 6–9 класи. Природознавство. Оновлені на компетентнісній основі навчальні програми для 5–9 класів. Київ, 2017. С. 16–62.

4. Державна національна програма «Освіта»: Україна ХХІ століття. Київ, 1994. 61 с.

5. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: Постанова

Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>

Інформаційні ресурси

1. <http://biology.civica.org/> Асоціація вчителів біології України.
  2. <http://man.gov.ua/ua> Мала академія наук.
  3. <http://metodportal.net/> Рубрики Хімія та Біологія Методичний портал.
  4. <http://nenc.gov.ua/> Національний еколого-натуралістичний центр учнівської молоді.
  5. http://osvita.ua/school/lessons_summary/biology/ Освіта.иА. Біологія.
  6. <http://shkola.ostriv.in.ua/ОсТриВ знань>.
  7. <http://www.biology.org.ua> Український біологічний сайт. Висвітлення сучасного стану біологічної науки та освіти в Україні.
  8. <http://www.mon.gov.ua/> Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.
  9. <http://www.noosfera.org.ua/> Сайт для всіх, хто вивчає біологію.
  10. <http://www.osvita.org.ua/iresource/?cmd=cat&num=4&ctg=24> Освітній портал.
- Предметний каталог // Біологія.
11. <http://www.uroki.net/docxim.htm> Розробки уроків, календарні, тематичні, поурочні плани, розробки уроків для вчителя хімії та біології в школі.
  12. <https://osvita.ua/doc/files/news/735/73528/5eb562bb6a5a3349607269.pdf>
  13. <https://sites.google.com/site/personalyakunin/>
  14. Вимоги до проведення занять з біології у теплиці і на навчально-дослідній ділянці: URL: <http://www.rightschool.net/index.php/bezpeka/fizichna/94-vymohy-do-provedennia-zaniat-z-biologhii-u-teplytsi-i-na-navchalno-doslidnii-dilijantsi.html>
  15. Вікіпедія <http://uk.wikipedia.org>
  16. Державний стандарт базової та повної загальної середньої освіти: URL: <http://do.gendocs.ru/docs/index-27156.html>.
  17. Інструкція з охорони праці вчителя біології: URL: http://shevrono.com.ua/index.php?catid=49:2012-02-01-08-55-26&id=148:2012-02-01-09-02-06&option=com_content&view=article
  18. Інструкція з техніки безпеки під час проведення лабораторних занять, практичних робіт, демонстраційних дослідів у кабінеті біології: URL: http://tex-bezpeka.in.ua/vschkol/N_nev.php?nev=34
  19. Інструкція з охорони праці вчителя біології http://shevrono.com.ua/index.php?catid=49:2012-02-01-08-55-26&id=148:2012-02-01-09-02-06&option=com_content&view=article
  20. Методичні рекомендації про викладання біології у 2020/2021 навчальному році: URL: <https://www.schoollife.org.ua/metodychni-rekomendatsiyi-pro-vykladannya-biologiyi-u-2020-2021-navchalnomu-rotsi/>
  21. Національна доктрина розвитку освіти України.: URL: <http://doshkolenok.kiev.ua/zakon/63-2009-09-03-18-48-50.html>
  22. Наказ МОНУ від 09.12.2009 № 1114 «Про затвердження Примірного Положення про навчальний кабінет з основ здоров'я загальноосвітніх навчальних закладів».
  23. Основи здоров'я. Програма для 5-9-х класів ЗНЗ: URL: <https://ru.osvita.ua/school/program/program-5-9/56137/>
  24. Перелік необхідної документації у кабінеті біології: URL: http://schoolsribnoe.at.ua/load/kabineti/kabinet_biologiji_usja_dokumentacija/6-1-0-78
  25. Положення про куточок живої природи загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів: URL: <http://document.ua/polozhennja-pro-kutochok-zhivoyi-prirodi-zagalnoosvitnih-i-p-nor7328.html>
  26. Положення про куточок живої природи загальноосвітніх і позашкільних навчальних закладів // Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології : навч.-

метод. Посібник / Уклад. К. М. Задорожний. Харків: Вид. група «Основа», 2008. - 143 с. (Бібліотека журналу "Біологія"; вип. 2(62)) (с. 97-107).або <http://document.ua/polozhennja-pro-kutochok-zhivoyi-prirodi-zagalnoosvitnih-i-p-nor7328.html>

27. Положення про навчально-дослідну земельну ділянку загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів: URL: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0256-96>

28. Положення про навчально-дослідну земельну ділянку загальноосвітніх шкіл та позашкільних навчально-виховних закладів //Дослідна та проектна діяльність під час вивчення біології: навч.-метод. посібник / Уклад. К. М. Задорожний. Харків : Вид. група «Основа», 2008. - 143 с. (Бібліотека журналу «Біологія» ; вип. 2(62)) (С.88-96) або <http://zakon.nau.ua/doc/?code=z0256-96>

29. Про затвердження Примірного Положення про навчальний кабінет з основ здоров'я загальноосвітніх навчальних закладів: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1114290-09>

30. Проект концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років : URL : https://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf

31. Розробки з основ здоров'я: URL: <https://naurok.com.ua/biblioteka/osnovi-zdorov-ya>. Щодо методичних рекомендацій про викладання навчальних предметів у закладах загальноїсередньої освіти у 2021/2022 навчальному році. <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-metodichnih-rekomendacij-pro-vikladannya-navchalnih-predmetiv-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osviti-u-20212022-navchalnomu-roci>.

32. Про затвердження Положення про навчальні кабінети з природничо-математичних предметів <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-13>.

33. Вчитель вчителю, учням та батькам. Основи здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://teacher.at.ua/publ/prezentaciji/osnovi_zdorov_39_ja/74 – Мова: українська.

34. Ресурсний портал превентивної освіти (www.autta.org.ua) Лекційний курс з дисципліни «Методика викладання основ здоров'я / Основи здорового способу життя» (Платформа електронного навчання УжНУ).

35. Сайт «Основи здоров'язбережної компетентності. Курс підготовки вчителів» [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://multycourse.com.ua>

36. <https://apps.who.int/iris/handle/10665/325071>